

ศาสนา

ตัฟซีรอัล-มีซาน

อัลลามะฮ์ ชัยยิดมุฮัมมัดฮุเซน ฎอบาฎอบาอี (ร.ฮ.)

(ต่อจากฉบับที่ 2 ปีที่ 15)

ซูเราะฮ์ อัล-บะกอเราะฮ์ อายะฮ์ 21-25

البقرة 21-25

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ
تَتَّقُونَ ﴿٢١﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾
وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ
مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٣﴾
فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا
فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ﴿٢٤﴾
وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رِزْقًا قَالُوا هَذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ وَأَنْتُمْ بِهِ
مُتَشَابِهًا وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٥﴾

“โอ้มวลมนุษย จงเคารพภักดีพระผู้อภิบาลของสุเจ้า ผู้ทรงสร้างสุเจ้าและกลุ่มชน
ก่อนหน้าสุเจ้า เพื่อที่สุเจ้าจะได้มีความยำเกรง (21) พระองค์ผู้ทรงทำให้ผืนแผ่นดิน
เป็นอุ้ออาศัย และท้องฟ้าเป็นโครงสร้างอันแข็งแอง และทรงหลั่งน้ำฝนจากฟากฟ้า
แล้วด้วยกับน้ำฝนนั้น พระองค์ทรงนำปัจจัยยังชีพต่าง ๆ ออกมาสำหรับสุเจ้า เช่น
ผลไม้ต่าง ๆ ดังนั้นจงอย่านำสิ่งใดมาเป็นภาคีเทียบเคียงกับอัลลอฮ์ ในสภาพที่สุเจ้าก็รู้ดี
(22) หากสุเจ้าตกอยู่ในความ สงสัยสิ่งที่เราได้ประทานลงมาให้กับบ่าวของเรา ดังนั้น
ก็จงนำมาสักขุเฮาะฮ์หนึ่งทีเหมือนกันนั้น และจงอองเฮียกพยานทั้งหลายทีไม่ใช่อัลลอฮ์
มายืนยันหากสุเจ้าเป็นผู้สัจยจริง (23) ถ้าสุเจ้าไม่กระทำก็ จะไม่ได้ทำอีกต่อไป ดังนั้น
จงปกป้องตัวเองจากไฟนรกซึ่งเชื้อเพลิงของมันคือ มนุษยและหินทีถูกจุดขึ้นสำหรับมวล
ผู้ปฏิเสธ (24) และจงแจ้งข่าวดีสำหรับผู้ที่มศัทธามันและปฏิบัติคุณงามความดีว่า
สำหรับพวกเขาจะมีสวนสวรรค์ อันมีธารน้ำไหลอยู่เบื้องล่าง เมื่อใดก็ตามทีพวกเขาได้รับ
ปัจจัยยังชีพอันมีผลไม้อ่าง ๆ พวกเขาทีกล่าวว่า นีคือ สิ่งทีเราเคยได้รับมาก่อน พวกเขา
ได้รับมันเหมือนแต่ก่อน และสำหรับพวกเขาทีมีศัทธออยู่ทีบริสุทธิ์อยู่ในสวนสวรรค์ และ
พวกเขาจะอยู่ ในนั้นตลอดกาล (25)”

(3) อัล-กุรอานไม่เพียง แต่กล่าวว่า เหตุการณ์ต่างๆ ในโลกวัตถุ สัมพันธ์กับสาเหตุอันเป็นวัตถุ เท่านั้น ยังบอกว่า มันนั้นสัมพันธ์ กับพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าด้วย

ดังที่ท่านได้เห็นแล้วว่า อัล-กุรอานกล่าวยืนยันถึงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลของบรรดาสรรพสิ่งต่าง ๆ ไว้ และยืนยันว่าสิ่งต่าง ๆ มีความเป็นเหตุและผลซึ่งกันและกัน เช่นเดียวกับที่บอกว่าเรื่องราวของสรรพสิ่งต่าง ๆ ทั้งหมด สัมพันธ์กับพระผู้เป็นเจ้าของอย่างสิ้นเชิง จึงได้บทสรุปว่า ไม่มีสิ่งใดที่สร้างความเป็นเหตุและผลด้วยตนเอง ไม่มีสรรพสิ่งใดที่เป็นเอกเทศด้วยตนเอง ได้เลย นอกจากอัลลอฮฺ(ช.บ.)แล้วไม่มีใครที่จะมีอิทธิพลต่อทุกสรรพสิ่งอย่างแท้จริงได้

อัล-กุรอาน ได้กล่าวในเรื่องนี้ว่า

﴿...الْأَعْرَافِ : ๕๔﴾ ...

“...พึงสังวรณไว้ การสร้างและคำสั่งเป็นเอกสิทธิ์ของพระองค์...” (อัล-อะอฺรอฟ : 54)

﴿...الْبَقَرَةِ : ๒๘๔﴾ ...

“ทุกสรรพสิ่งที่อยู่ในฟากฟ้าและผืนแผ่นดิน เป็นเอกสิทธิ์ของอัลลอฮฺ...” (อัล-บะกอเราะฮฺ : 284)

﴿...الْحَدِيدِ : ๕﴾ ...

“อำนาจการปกครองชั้นฟ้าและแผ่นดิน เป็นเอกสิทธิ์ของพระองค์...” (อัล-ฮะดีด : 5)

﴿...النِّسَاءِ : ๗๘﴾ ...

“...จงกล่าวออกไป ทุกสรรพสิ่งมาจากอัลลอฮฺ” (อัน-นิซาอ์ : 78)

และมีอีกหลายโองการที่เป็นหลักฐานยืนยันอย่างชัดเจนว่า ทุกสรรพสิ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของอัลลอฮฺ(ช.บ.)อย่างแท้จริง และไม่มีใครที่จะเป็นหุ่นส่วนของพระผู้เป็นเจ้าของในอำนาจปกครองโลกนี้ พระองค์สามารถที่จะเข้าไปจัดการในทุกเรื่องที่พระองค์ทรงต้องการและมีความปรารถนาเช่นนั้น ไม่มีใครที่จะเข้ามาจัดการในเรื่องราวต่าง ๆ และความเป็นไปของโลกได้ นอกเสียจากต้องเป็นไปหลังจากที่พระผู้เป็นเจ้าของทรงอนุญาตแล้ว ซึ่งพระองค์จะทรงอนุญาตให้ใครก็ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในนั้น แต่อย่างไรก็ตามบุคคลนั้นก็ยังไม่เป็นเอก

**ไม่มีสิ่งใด
ที่สร้างความเป็น
เหตุและผล
ด้วยตนเอง
ไม่มีสรรพสิ่งใด
ที่เป็นเอกเทศ
ด้วยตนเองได้เลย
นอกจาก
อัลลอฮฺ(ช.บ.)แล้ว
ไม่มีใครที่จะมี
อิทธิพลต่อ
ทุกสรรพสิ่ง
อย่างแท้จริงได้**

เทศของตนเอง แต่เป็นเพียงการได้รับอนุญาตเท่านั้น และเป็นที่น่าสนใจกันว่าบุคคลที่ได้รับอนุญาตนั้น การเข้าไปมีส่วนร่วมของเขาในประเด็นปัญหาต่าง ๆ จะอยู่ในระดับหนึ่งที่เขาได้รับอนุญาตเท่านั้น ในเรื่องนี้อัล-กุรอานกล่าวว่า :

﴿قُلْ لِلَّهِ مَالِكُ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ...﴾ (ال عمران : ๒๖)

“จงกล่าวออกไป โอ้พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าผู้ทรงเป็นเจ้าของทั้งอำนาจการปกครองทั้งหมด พระองค์จะทรงมอบอำนาจการปกครองนั้นแก่ผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์ และจะทรงถอดถอนอำนาจการปกครองจากบุคคลที่พระองค์ทรงประสงค์...” (อาดีอิมรอน : 26)

﴿قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى﴾ (طه : ๕๐)

“เขากล่าวว่า โอ้พระผู้อภิบาลของเธอ ผู้ทรงประทานการกำเนิดของทุกสรรพสิ่ง และแล้วพระองค์ก็ทรงนำทาง” (ฏอฮา : 50)

และมีอีกหลายโองการในลักษณะเดียวกันนี้ที่นำเสนอว่า พระผู้เป็นเจ้าของท่านั้นที่ทรงเอกสิทธิ์อย่างเด็ดขาดในอำนาจการบังคับบัญชาปกครองโลกทั้งผอง

เช่นเดียวกันที่สองโองการต่อไปนี้ก็ยืนยันว่า พระองค์ได้มอบสิทธิ์ในการมีส่วนร่วมบางอย่าง เช่น

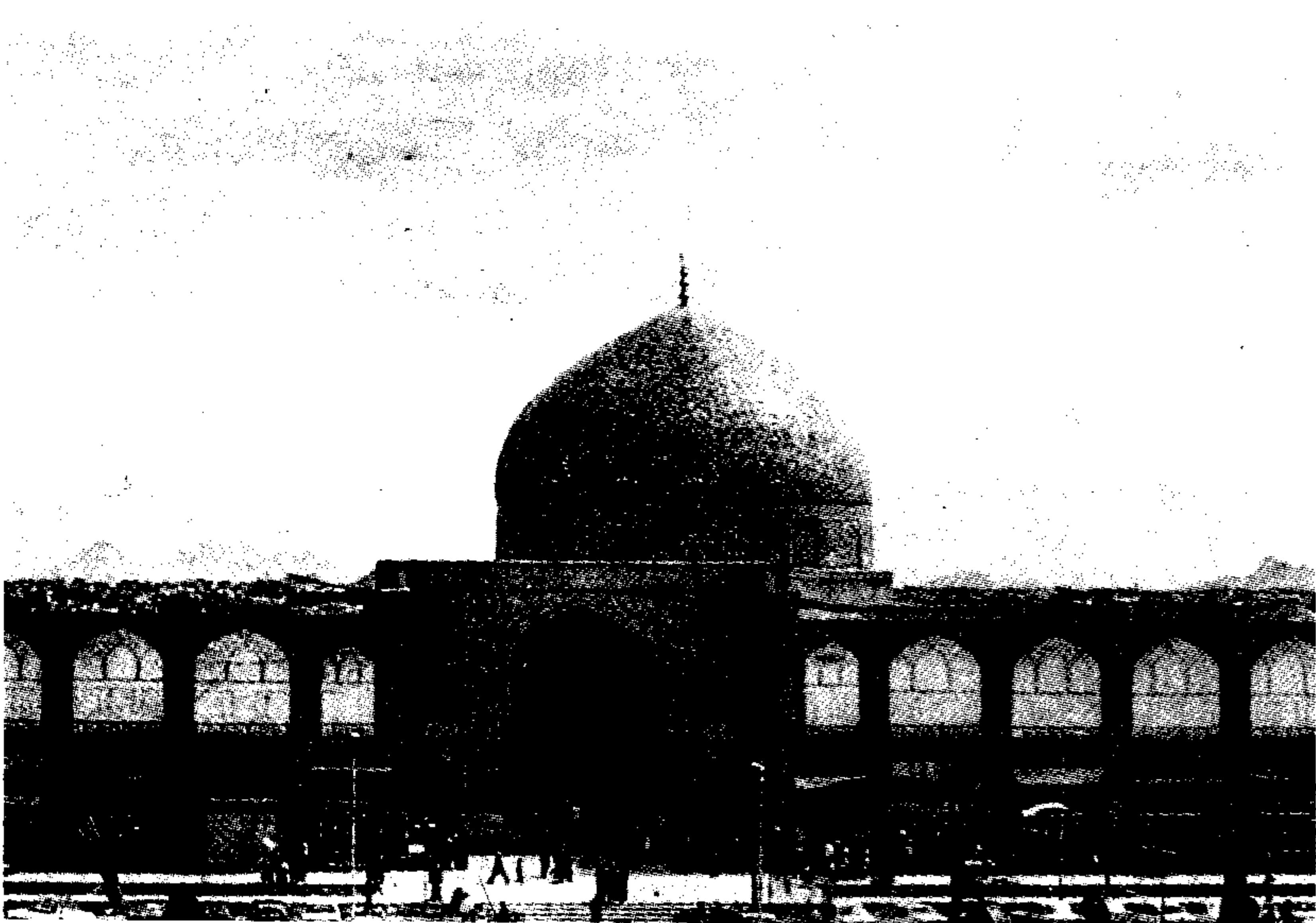
﴿...لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ...﴾ (البقرة : ๒๕๕)

“...ทุกสรรพสิ่งที่อยู่ในฟากฟ้าและทุกสรรพสิ่งที่อยู่ในผืนแผ่นดินเป็นเอกสิทธิ์ของพระองค์ ใครเล่าที่จะทรงสิทธิ์ให้กาช่วยเหลืออันมาจากพระองค์ นอกจากต้องเป็นไปตามฉันทานุมัติของพระองค์...” (อัล-บะกอเราะฮฺ : 255)

﴿...ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مَا مِنْ شَيْعٍ إِلَّا مِنْ عِنْدِ إِذْنِهِ...﴾ (يونس : ๓)

“...แล้วพระองค์ก็ทรงมั่นบนบัลลังก์ (อำนาจการบังคับบัญชาและปกครอง ทรงบิฮาส

กิจการทั้งปวง) ไม่มีผู้ให้การช่วยเหลือใด นอกจากต้องเป็นไปหลังจากได้รับฉันทานุมัติของพระองค์...” (ยูनुซ : 3)

ด้วยกับการพิจารณาโองการต่าง ๆ ที่ผ่านมามีได้ความว่า ที่มาของสรรพสิ่งใดก็ตาม ย่อมต้องเป็นผู้ครอบครองความเป็นเหตุและผลของตนนั้น แต่เป็นไปภายใต้การบังคับบัญชาของพระผู้เป็นเจ้า ในขณะที่การเป็นผู้ครอบครองความเป็นเหตุและผลของตนเองนั้น ก็ไม่ได้มีความเป็นเอกเทศในการส่งผลแต่อย่างใด ความหมายนี้ก็คืออัลลอฮฺ (ช.บ.) ได้ให้ความช่วยเหลือพิเศษและให้ฉันทานุมัตินั้นเอง และเป็นที่รู้กันว่า การให้ฉันทานุมัติ จะให้ความหมายอย่างถูกต้องสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อการมีอยู่และการไม่มีอยู่ของมันไม่ได้มีลักษณะเดียวกัน ดังที่ว่าถ้ามีการให้ฉันทานุมัติ ก็ไม่ได้เป็นการห้ามจากการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ได้รับฉันทานุมัติ และถ้าไม่มีการให้ฉันทานุมัติ ก็เป็นตัวห้ามการเข้ามามีส่วนร่วมของเขา และตัวห้ามหรืออุปสรรคนี้เมื่อพิจารณาว่าได้เข้ามามีส่วนร่วมในสิ่งที่กำลังกล่าวถึงก็เป็นสิ่งที่จะไม่ปล่อยให้บุคคลที่ได้รับฉันทานุมัติเข้ามามีส่วนร่วมในสิ่งนั้น

ฉะนั้น จึงเป็นที่กระจ่างว่า ในทุกสาเหตุมีตัวเริ่มต้น เป็นผู้ให้ผลและครอบคลุมสำหรับผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งจากสาเหตุนี้เองที่ตัวเริ่มต้น หรือผู้ให้กำเนิดเป็นเหตุในสาเหตุทั้งหลาย สรุปลก็คือสาเหตุทุกอย่างเมื่อเป็นผู้ให้กำเนิดผลซึ่งเหมาะสมกับสิ่งนั้นและไม่มีอุปสรรคใด และในขณะที่เดียวกันก็หมายความว่า ด้วยกับการมีอยู่ของความเหมาะสมและไม่มีอุปสรรคแล้ว ยังมีกฎ

ถ้ามีการให้ฉันทานุมัติก็ไม่ได้เป็นการห้ามจากการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ได้รับฉันทานุมัติ และถ้าไม่มีการให้ฉันทานุมัติก็เป็นตัวห้ามการเข้ามามีส่วนร่วมของเขา

เกณฑ์ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ พระผู้เป็นเจ้าไม่ได้ขจัดสาเหตุที่ก่อให้เกิดผลนั้นออกไป

(4) อัล-กุรอานกล่าวถึงเรื่อง : สถานะอันสูงส่งทางจิตของ บรรดาศาสนทูต ก็คือการบังเกิด ผลในเรื่อง มุอฺญิซาต

เพื่อสานต่อสิ่งที่ได้กล่าวผ่านมา เราขอกล่าวเพิ่มเติมว่า ตามที่เราได้ยกโองการของอัล-กุรอานมากล่าวนั้น มีอยู่ส่วนหนึ่งที่กล่าวเรื่องสาเหตุหนึ่งของเรื่องมุอฺญิซาตก็คือสถานะอันสูงส่งทางจิตของบรรดาศาสนทูต ดังต่อไปนี้

...وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِنَايَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ فَإِذَا جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ قُضِيَ بِالْحَقِّ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ ﴿٧٨: غافر﴾

“...ศาสนทูตไม่มีเอกสิทธิ์ที่จะนำสัญญาณใดมานอกเสียจากต้องเป็นไปตามฉันทานุมัติของอัลลอฮฺ ดังนั้น เมื่อคำสั่งของอัลลอฮฺได้มีมาถึง มันได้ถูกกำหนดไปตามสัจธรรมไว้แล้ว และที่นั่นพวกยึดมั่นอยู่กับความเป็นโมฆะจะขาดทุน” (ฆอฟิร : 78)

จากโองการนี้ได้ความว่า การนำมุอฺญิซาตออกมาแสดงโดยบรรดาศาสนทูตนั้นมีเงื่อนไขของการได้รับฉันทานุมัติจากอัลลอฮฺ(ช.บ.) หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การนำเอามุอฺญิซาตออกมาแสดงโดยบรรดาศาสนทูตนั้นเป็นเพราะมีตัวการเริ่มแรก ซึ่งส่งผลอยู่ในดวงจิตอันบริสุทธิ์และสูงส่งของท่านเหล่านั้น ซึ่งการเกิดขึ้นและส่งผลเป็นจริงขึ้นมานั้นขึ้นอยู่กับฉันทานุมัติของพระผู้เป็นเจ้า ดังที่กล่าวโดยละเอียดมาแล้ว

ยังมีโองการอื่นที่ยืนยันความหมายดังกล่าว ดังที่ว่า

وَاتَّبِعُوا مَا تَتْلُوا الشَّيَاطِينُ عَلَىٰ مُلْكٍ سُلَيْمَانَ وَمَا كَفَرُوا سُلَيْمَانَ وَلَا كَانِ الشَّيَاطِينُ كَافِرُونَ يَعْلَمُونَ النَّاسَ السَّخِرَ وَمَا أُنزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَ مَا رُوتَ وَمَا يَعْلَمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَ زَوْجِهِ وَمَا هُمْ بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ ... ﴿البقرة : ١٠٢﴾

“พวกเขาปฏิบัติตามสิ่งที่ชัยฏอนได้อ่านกัน ใน

สมัยการปกครองของซุลัยมาน และซุลัยมาน ไม่ได้เป็นผู้ปฏิเสธ แต่ซัยยูนนั้นเองที่เป็น ผู้ปฏิเสธ พวกมันสอนไสยศาสตร์แก่ประชาชน และสิ่งที่ ได้ถูกประทานลงมายังมะลาอิกะฮ์สอง องค์ที่บาบิลคือฮาสุตและมาฮูต และเขาทั้งสองไม่ได้สอนแก่ผู้ใดทั้งสิ้น จนกว่าเขาทั้งสอง ได้กล่าวว่า อันที่จริงเฮานั้นเป็นตัวทดสอบ ฉะนั้นอย่าได้เป็นผู้ปฏิเสธ แล้วพวกเขาก็ได้ เรียนรู้จากเขาทั้งสองถึงสิ่งที่จะทำให้สามิ ภรรยาแยกทางกัน และพวกเขาไม่อาจสร้าง ความเสียหายให้แก่ผู้ใดได้ นอกจากต้องเป็น ไปตามฉันทานุมัติของอัลลอฮ์...” (อัล-บะกะเราะฮะฮ์ : 102)

โองการนี้ได้ทำการยืนยันถึงความเป็นจริง ของวิชาไสยศาสตร์ เช่นเดียวกับที่ให้ความหมาย ว่า ไสยศาสตร์ก็เป็นเสมือนมูญิซาตในแง่ที่เกิด มาจากตัวเริ่มแห่งความสูงส่งทางจิตภายในตัวของ นักไสยศาสตร์นั้น เพราะประเด็นเรื่องไสยศาสตร์ นี้กล่าวถึงเรื่องฉันทานุมัติของพระผู้เป็นเจ้า จึงเป็น อันเข้าใจได้ว่าในตัวของนักไสยศาสตร์มีสภาวะ หนึ่งปรากฏอยู่ ซึ่งหากได้รับฉันทานุมัติ แล้วมันก็จะก่อกำเนิดในรูปของไสยศาสตร์

กล่าวอย่างสรุปก็คือ พระดำรัสของอัลลอฮ์ (ช.บ.)ชี้ให้เห็นว่า เรื่องราวที่อยู่เหนือธรรมชาติ ทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นไสยศาสตร์หรือมูญิซาต หรืออื่นใดก็ตาม อย่างเช่น คุณลักษณะพิเศษของ บรรดาเอาเลียฮ์(บุคคลอันเป็นที่รักยิ่งของ อัลลอฮ์) และคุณสมบัติอื่นที่เกิดขึ้นพร้อมกับการขัดเกลา และฝึกฝนตนเองนั้น ทั้งหมดเกี่ยวพัน กับตัวเริ่มทางด้านจิตวิญญาณภายในและถึง พร้อมซึ่งความตั้งใจ ดังเช่น พระดำรัสของอัลลอฮ์ (ช.บ.)ที่ได้ตรัสอย่างชัดเจนว่า ตัวเริ่มที่อยู่ภายใน จิตอันสูงส่งของบรรดานบี เอาเลียฮ์ ร่อซูล และ มุอ์มินนั้นเป็นตัวเริ่มหรือปฐมเหตุที่อยู่เหนือ สาสเหตุทั้งปวงที่มองเห็นและรับรู้ และอยู่เหนือสิ่ง นั้นในทุกสภาวะการณ์ เช่น

وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ ، إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنصُورُونَ ، وَإِنَّ جُنَدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴿١٧١-١٧٣﴾

“ถ้อยคำของเขาในเรื่องปวงบ่าวของเขาที่ถูก

ไสยศาสตร์ก็เป็น เสมือนมูญิซาต ในแง่ที่เกิดมาจาก ตัวเริ่มแห่งความ สูงส่งทางจิตภายใน ตัวของนัก ไสยศาสตร์นั้น เพราะประเด็น เรื่องไสยศาสตร์นี้ กล่าวถึงเรื่อง ฉันทานุมัติของ พระผู้เป็นเจ้า จึงเป็นอันเข้าใจ ได้ว่าในตัวของ นักไสยศาสตร์มี สภาวะหนึ่ง ปรากฏอยู่

ส่งมานั้นมาก่อนแล้วที่ว่า พวกเขาจะได้รับ ความช่วยเหลือ และอันที่จริงกองทหารของ เขาต้องได้รับชัยชนะ” (อัล-ศอฟฟาต : 171-173)

كَتَبَ اللَّهُ لِأَغْلِبَنَّ أَنَا وَرُسُلِي ﴿المجادلة : ٢١﴾
 “อัลลอฮ์ทรงบันทึกไว้ว่า ข้าและศาสนทูต ของข้าต้องได้รับชัยชนะอย่างแน่นอน” (อัล- มุญาตะละฮ์ : 21)

إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَ يَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ ﴿غافر : ٥١﴾

“เราจะช่วยเหลือศาสนทูตของเรา และบุคคล ผู้ซึ่งมีศรัทธา ในเรื่องการไขชีวิตในโลกนี้ และในวันที่พยานทั้งหลายได้ลุกขึ้นยืน”

(ซอฟิร : 51)

โองการที่ผ่านสายตาผู้อ่านไปนั้น เป็น โองการทั่วไปที่ไม่มีประเด็นเฉพาะมากำกับ จากตรงนี้อาจได้รับบทสรุปว่า ตัวเริ่มซึ่ง มีอยู่ในตัวของศาสนทูตที่ได้รับการช่วยเหลือจาก อัลลอฮ์(ช.บ.)อย่างสม่าเสมอนั้น เป็นเรื่องที่ไม่ได้ เป็นไปตามธรรมชาติและอยู่นอกเหนือโลกแห่ง วัตถุทั้งปวง เพราะหากเป็นวัตถุย่อมต้องเหมือนกับ เรื่องราวทางวัตถุทั้งปวงซึ่งมีข้อจำกัด และสรุป ย่อมต้องอยู่ภายใต้อำนาจของวัตถุที่มีศักยภาพ เหนือกว่า

ถ้าท่านบอกว่า : เรื่องอรูปทั้งหลายก็เหมือนกับ วัตถุทั่วไป หมายความว่า อยู่ภายใต้การครอบ ครองของสิ่งที่เหนือกว่า

เราขอตอบว่า : ถูกต้อง แต่ในเรื่องอรูปนั้น สภาวะแห่งความเหนือกว่าจะยังไม่เกิดขึ้นจนกว่า อรูปสองอย่างที่เรามาหมายถึงนั้นมีความเกี่ยวข้องกับ สภาวะทางวัตถุ ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนี้ หากสิ่งหนึ่งแข็งแกร่งกว่าก็สามารถมีอำนาจเหนือสิ่งอื่น และถ้าหากว่าไม่มีส่วนเกี่ยวกับสภาวะทางวัตถุก็จะไม่มีสภาพ ความแตกต่างเกิดขึ้นเป็นอันขาด และตัวเริ่มต้น ทางจิตอันสูงส่งของอรูปนี้ย่อมต้องได้รับความ ช่วยเหลือด้วยกับพระประสงค์ของพระผู้เป็นเจ้า เมื่อมันประสบกับอุปสรรคที่เป็นวัตถุใดขึ้น อัลลอฮ์(ช.บ.)ก็จะประทานพลังหนึ่งให้กับตัวเริ่ม ที่อยู่ในจิตนั้น ซึ่งอุปสรรคที่เป็นวัตถุไม่อาจ ดำเนินงานได้เลย ☺